

דבקות במשימה ואומץ לב בקרב

קרבות רפיח במלחמת סיני
וגבורת האלחוטנית
לובה שוורצבורג

גרסה 1.02

© העמותה להנצחת חללי חיל הקשר והתקשוב, תשפ"ו – 2026
אל"ם בדימוס דניאל רחון

● במלחמת סיני, בלילה שבין ה־31 באוקטובר לבין ה־1 בנובמבר 1956, הקרב של חטיבת גולני לכיבוש צומת מוצבי רפיח היה קרב קשה בו הכל השתבש:

- טור ארוך של כלי רכב 'נתקע' בדרך בשדה מוקשים, ללא אפשרות להיחלצות.
- מוקשים התפוצצו, כלי רכב נפגעו, לוחמים נפגעו מאש ארטילרית של האויב, רשת הקשר שובשה, לוח הזמנים התעכב והמפקדים התלבטו באשר לדרך הפעולה.
- דבקות במשימה, דוגמה אישית של מפקדים, תושייה וכוח אל תור הביאו לכך שהקרב שנראה אבוד – הפך להצלחה, וחטיבת גולני עמדה בהצלחה במשימותיה.

● גבורת האלחוטנית לובה הייתה בין הגורמים שהכריעו את המערכה, והייתה לה תרומה של ממש להצלחה בקרב, לביצוע המשימה:

- לובה – נערה בת 19, פליטת שואה, יתומה מהוריה, עמדה על משמרתה תוך סיכון חייה בשעות הקשות של הקרב, לבד בלילה בג'יפ הסמח"ט, 'תקועה' בשדה מוקשים, תחת אש ארטילרית, במשך כשלוש שעות, כשסביבה כלי רכב בוערים, ותיווכה בקשר בין גדוד הבוקעים הראשון (גדוד 51) לבין מפקדת החטיבה.

מלחמת סיני – רקע

● בשנים 1955 – 1956 הורע מעמדה של ישראל:

■ מעשי חבלה ורצח בישראל בידי מחבלים ('פדאיון'), בתמיכת מדינות ערב.

■ מצרים חסמה את השיט הישראלי במצרי טיראן.

■ חשש מפני יוזמה ערבית למלחמה כוללת בישראל, שהתחזק עקב:

◆ עסקת נשק רבת היקף בין צ'כוסלובקיה ומצרים, בתמיכת ברית המועצות, נחתמה בספטמבר 1955:

◆ מצרים הצטיידה בנשק סובייטי מתקדם, בכמות גדולה – מאות מטוסים, טנקים, תותחים מתנייעים.

◆ ישראל הצטיידה בצרפת במטוסי קרב (אורגן, מיסטר) וטנקים (AMX-13, סופר־שרמן).

◆ הקמת מפקדה צבאית משותפת למצרים וסוריה, אליה הצטרפה ירדן ערב המלחמה.

● ב־18 ביולי 1956 הסתיים פינוי הבסיסים הבריטיים מאזור התעלה וב־26

ביולי 1956 הלאים מנהיג מצרים, ג'מאל עבד אל נאצר, את תעלת סואץ:

■ בריטניה וצרפת, שחששו לחופש השיט בתעלה, חתמו על הסכם סודי עם ישראל, בו התחייבה

ישראל ליצור איום צבאי על התעלה, ובכך לתת עילה לבריטים ולצרפתים להשתלט עליה.

● ב־29 באוקטובר 1956, בשעה 1500, בהפתעה מוחלטת, יצא צה"ל למלחמת

מנע במצרים.

חצי האי סיני

● **חצי אי מדברי, בשטח 61 אלף קמ"ר:**

■ להשוואה: שטח מדינת ישראל: כ־20 אלף קמ"ר.

● **חצי האי סיני נחלק לשלושה אזורים עיקריים:**

■ **צפון סיני:** אזור גבעתי, מיושב בדלילות, פסגות בודדות בגובה 600 עד 1,000 מ', מהן גולשת רצועת חוף לאורך הים התיכון, דיונות חול.

■ **מרכז סיני:** החלק המרכזי של סיני (רמת א־תיה). רמה מסלעי משקע אשר ממנה גולשים לכל הכיוונים ואדיות ארוכים ועמוקים.

■ **דרום סיני:** ההר הגבוה והחוף המזרחי: הרי גרניט תלולים ומבותרים (פסגה בגובה 2,629 מ'). בשיפולי ההרים נמצא החוף המזרחי (כיום: אזורי התיירות).

סד"כ אויב

- **מערך הכוחות המצריים בסיני – 100 טנקים (שרמן, T-34), 36 משחיתי טנקים ארצ'ר:**

- **שלוש דיביזיות חי"ר:**

- ◆ דיביזיה 2 חי"ר – הגנת אזור התעלה:

- ◆ עם פרוץ הקרבות, בליל ה־29 באוקטובר, סגרו המצרים את תעלת סואץ והעבירו שלוש חטיבות לצפון סיני?

- ◆ דיביזיה 3 חי"ר – הגנת צפון ומרכז סיני:

- ◆ חטיבה מוגברת 5, חטיבה מוגברת 4, חטיבה 6, חטיבת משמר לאומי 23, גדוד שריון מס' 3, יחידות ארטילריה.

- ◆ דיביזיה 8 פלשתינאית – הגנת רצועת עזה:

- ◆ חטיבה 86, חטיבה 87, חטיבה 99.

- גדוד מס' 2 מכוניות גבול – הגנת דרום סיני.

- **צוות חטיבתי משוריין מס' 1 – עתודת הפיקוד – שהחלה לנוע לאל עריש עם פרוץ הקרבות בליל 29 אוקטובר:**

- ◆ גדוד טנקים T-34, גדוד חרמ"ש, גדוד משחיתי טנקים SU-100, גונדת נ"מ.

- **חיל האוויר המצרי: כ־130 מטוסים:**

- מהם כ־60 מטוסי קרב סילוניים (מיג 17, ומפייר, מטאור).

- **חיל הים המצרי: 6 משחתות, 4 פריגטות, 7 קורבטות, 3 צוללות, 30 ספינות טורפדו.**

סד"כ כוחותינו

● כוחות היבשה בסיני – 180 טנקים (120 מדגמי שרמן, 60 מדגמי AMX-13):

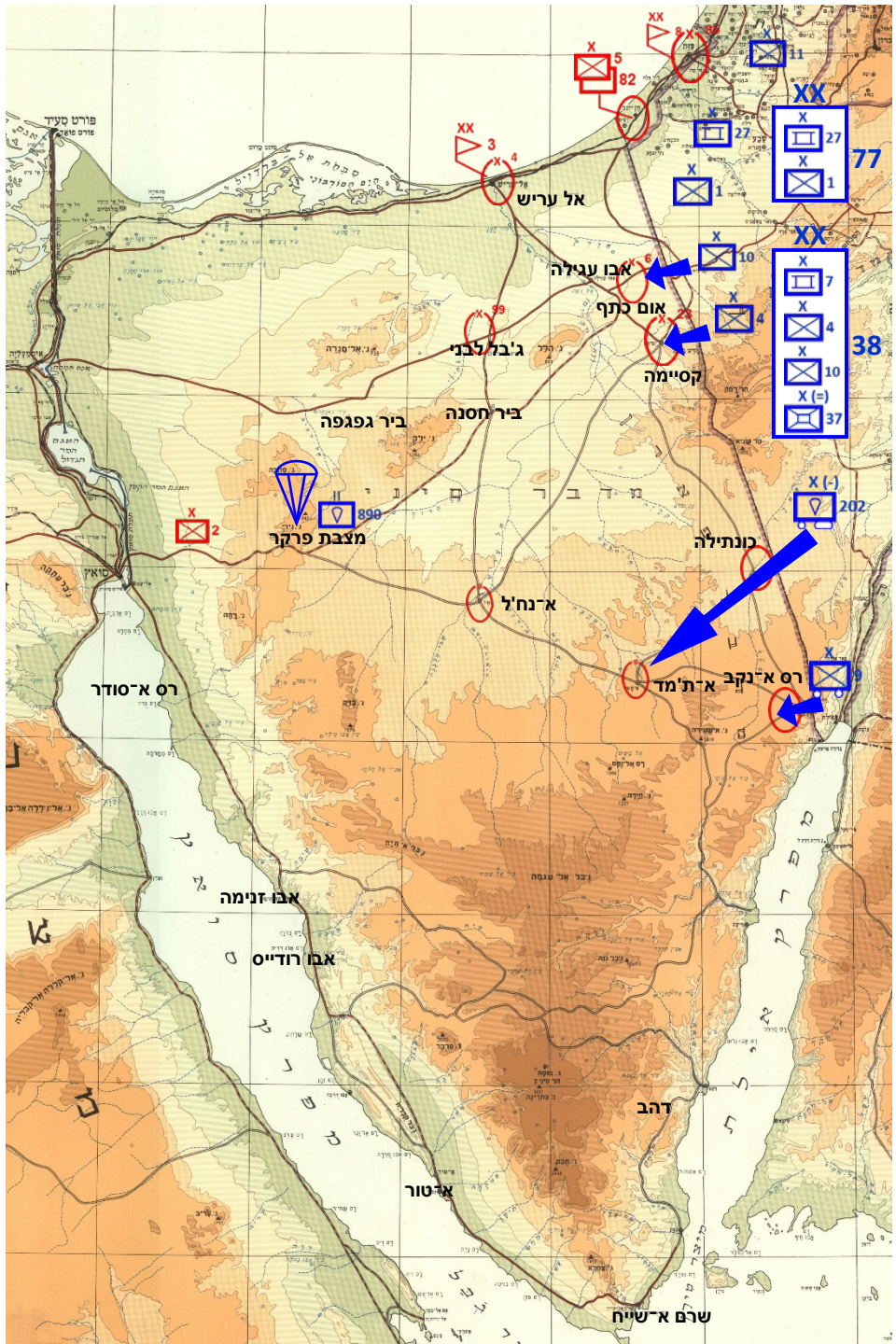
- חמש חטיבות חי"ר (חטיבה 1 – סדירה, ארבע חטיבות מילואים – 4, 9, 10, 11):
 - ◆ בתום הקרבות הצטרפו שתי חטיבות חי"ר מילואים נוספות – 8, 12.
- חטיבת צנחנים 202 (שני גדודים סדירים, גדוד מילואים).
- שלוש חטיבות שריון (חטיבה 7 – סדירה, שתי חטיבות מילואים – 27, 37).
- שתי מפקדות אוגדה משימתיות (38, 77), שהופעלו לראשונה בצה"ל.

● חיל האוויר: 136 מטוסים, מהם 53 מטוסי קרב סילוניים (מיסטר, אוראגן, מטאור).

● חיל הים: 2 משחתות, 3 פריגטות, 6 ספינות טורפדו.

המלחמה בסיני: שלב ראשון

- **291500:** מטוסי מוסטנג של חיל האוויר ניתקו קווי טלפון מצריים בצירים תמד-מיתלה וקסיימה – א-נח'ל (שהיו מבוססים על טורים עיליים).
- **291730:** גדוד 890 צנח מזרחית למעבר המיתלה.
- **השתלטות על מוצבים מצריים בסמוך לגבול**
(לפתיחת צירי תנועה עיקריים):
■ כונתילה, תמד, א-נח'ל, ראס-אל-נקב.
- **אוגדה 38 (חטיבה 10 וחטיבה 4) תקפה בציר אבו עגילה.**
- **301800:** צרפת ובריטניה הציבו אולטימטום לישראל ולמצרים, שנדרשו להסכים תוך 12 שעות להפסקת אש ולהסגת כוחותיהם לטווח 10 מייל מהתעלה:
■ מצרים לא נענתה לדרישה, וב-31 בערב החלה הפצצה של מטוסי צרפת ובריטניה על שדות תעופה מצריים, שחיסלה את יכולת חיל האוויר המצרי לפעול נגד ישראל.

המלחמה בסיני: שלב שני

● כוחות אוגדה 77 הוטלו למערכה בליל ה-31 לאוקטובר:

■ חטיבה 1 כבשה את צומת רפיח.

■ חטיבה 27 פרצה דרך פתחת רפיח ונעה לאל-עריש:

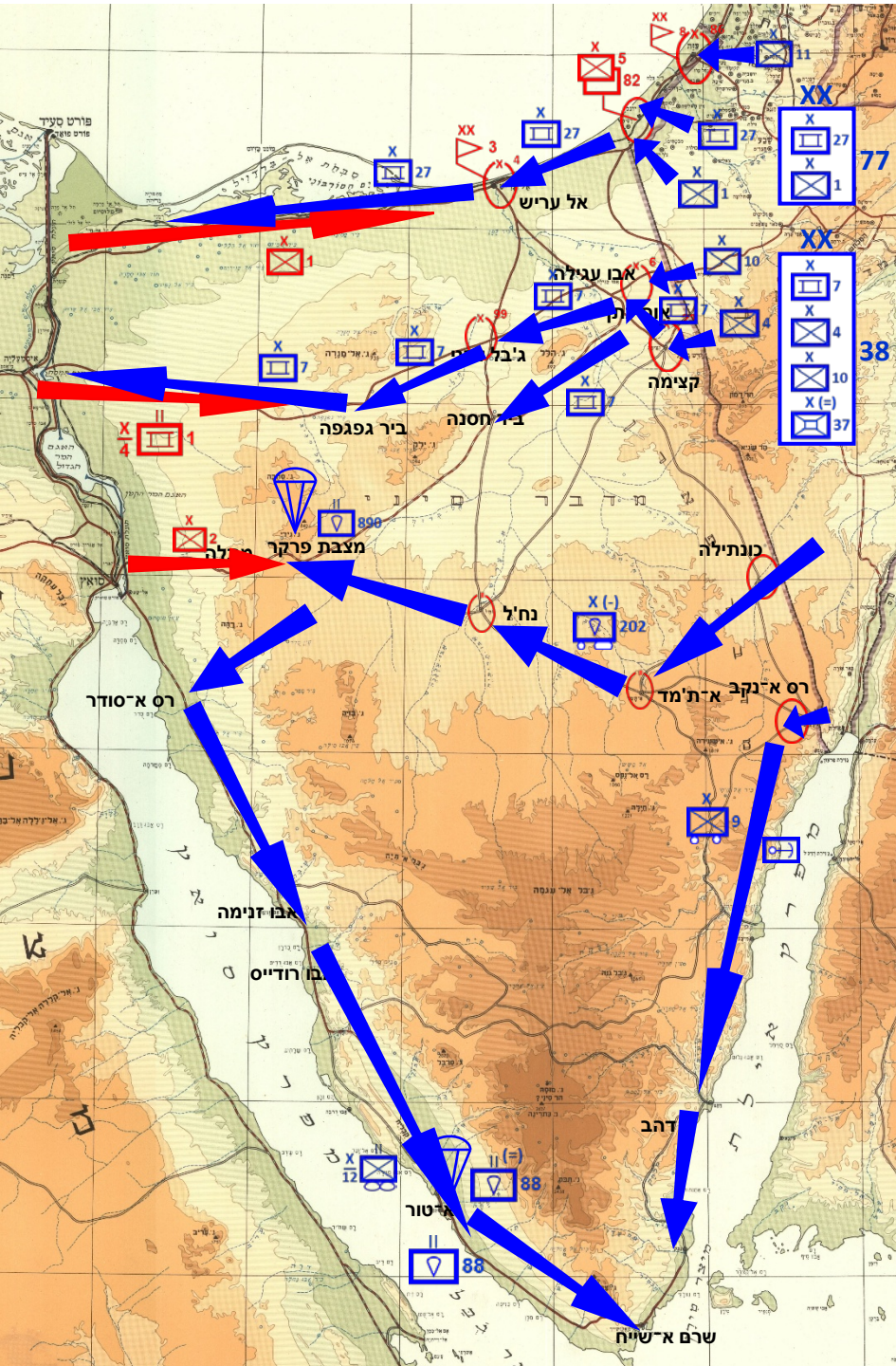
◆ אחרי קרב קשה בג'יראדי נכבשה אל עריש בבוקר ה-2 נוב', ובצהריים הגיעה החטיבה למרחק 15 ק"מ מהתעלה.

● אוגדה 38/חטיבה 7 פרצה והתקדמה עד ביר גפגפה:

■ לאחר קרבות קשים של חטיבה 10 וחטיבה 37 בצומת אבו עגילה, סכר רואפה, צומת ג'בל ליבני וביר חסנה.

● 050945: חטיבה 9 השתלטה על שארם א-שייח':

■ חיל הים השתלט על האיים סנפיר וטיראן.

שיחה טלפונית מאת: פקוד דרום/אגם
אל: ראש אגם, ראש מבצעים, חמל, ראש משמרת מבצעים.

הנדון:

שרם - אל שייך בידי.
תם ונשלם שבח לאל בורא עולם.

מקבל השיחה:

מברק קס"א

בשעה: 050945 (11)

050945: תום המערכה

חצי האי סיני בידי צה"ל,
שהתייצב במרחק 15 ק"מ
מתעלת סואץ.

משימת חטיבת גולני

● אוגדה 77 תכננה 'מהלומה אוגדתית':

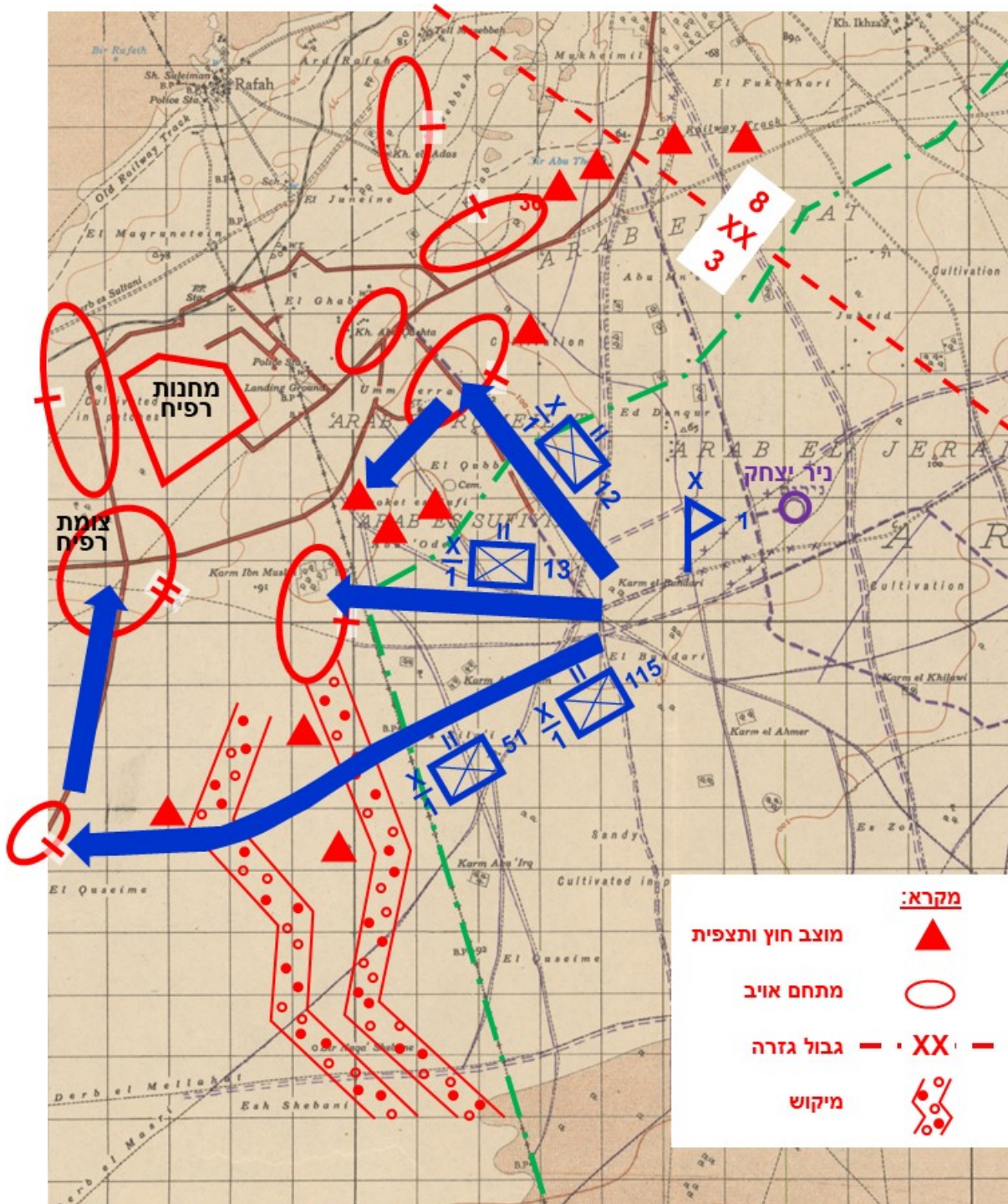
- חטיבה 1 תכבוש את צומת רפיח ותפתח לחטיבת השריון 27 נתיב מערבה.
- חטיבה 11 תכבוש את רצועת עזה.

● היעד של חטיבה 1: הבקעת מערך הגנה מבוצר של דיביזיה 3 המצרית: רשת מוצבים מחופרים, מגודרים היקפית, שדות מוקשים, נשק מסייע.

● השיטה:

- גדוד 12 וגדוד 13 יכבשו את מוצבי האויב מדרום-מזרח לצומת רפיח.
- גדוד 51 יאגף דרך שדות המוקשים ויכבוש את צומת רפיח מדרום.
- גדוד 115 ינוע בעקבות גדוד 51 ויאבטח את נתיב התנועה.

● שעת ה'ש': 010300.

תדריך על שולחן חול ערב הקרב, גדוד 12

באדיבות אוסף התצלומים הלאומי D328-076,
צלם לא ידוע

כוח גולני נע לקרב

באדיבות אוסף התצלומים
הלאומי D328-077, צלם
לא ידוע

תנועה לילית לקרב

באדיבות אוסף התצלומים
הלאומי 119-328D, צלם
לא ידוע

הקשר בחטיבת גולני

● הקשר בקרב התבסס על קשר רדיו:

■ רשת מבצעים א' בת"ג, עם מק-191.

■ רשת מבצעים ב' בתג"ם, עם מק-10.

● הקשר לסיוע התבסס על ציוד רדיו מוסע:

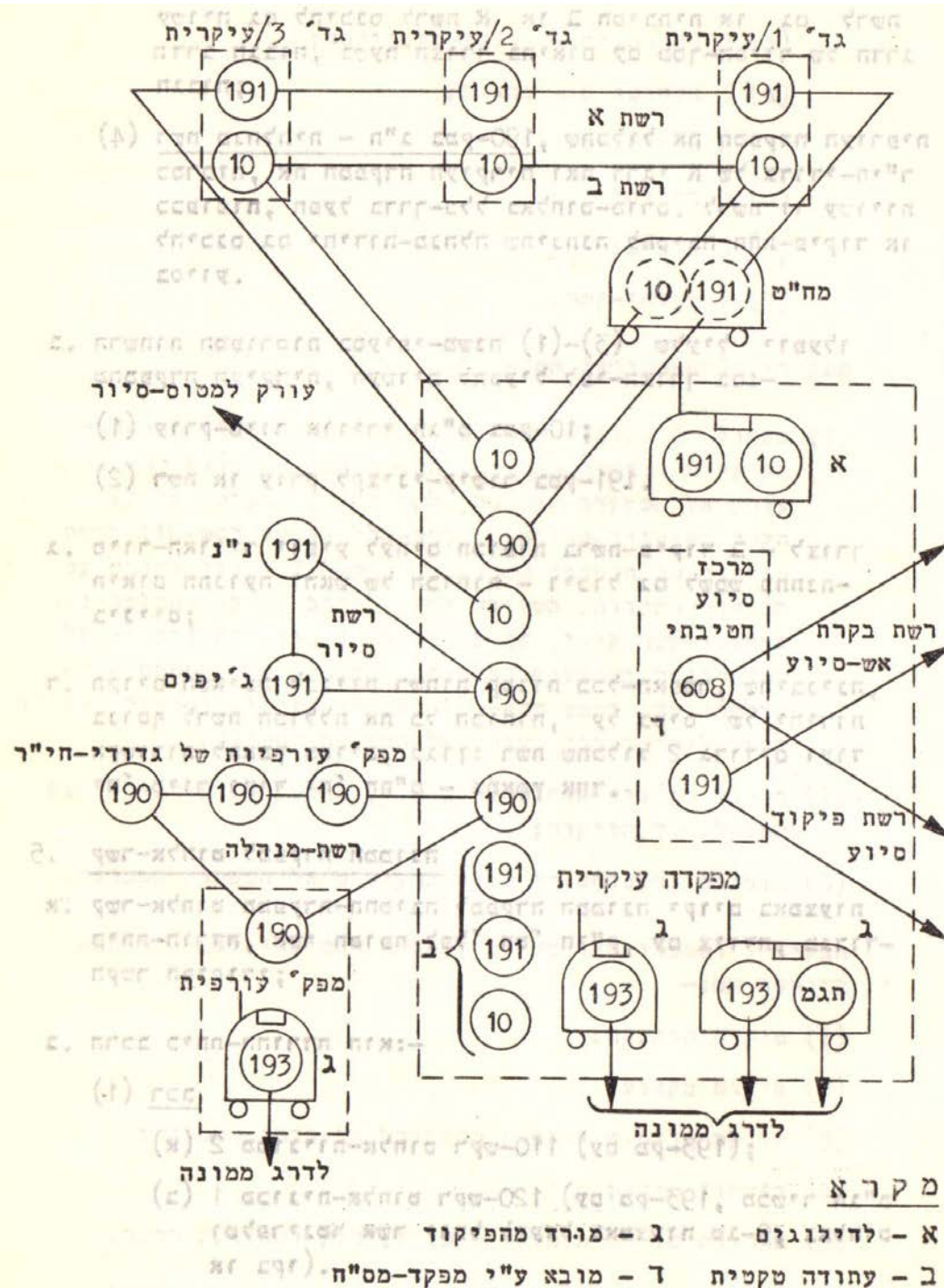
■ רשת פיקוד סיוע בת"ג, עם מק-191.

■ רשת בקרת אש בתג"ם, עם מק-608.

● רשת סיור ורשת מנהלה התבססו על ת"ג (מק-190/מק-191).

● קשר לדרג ממונה התבסס על ת"ג בעוצמה גבוהה (מק-193).

● לחטיבה הוקצתה 'זרוע קס"א', על נ"נ.

הקשר בחי"ר התבסס על ציוד מעודפי מלחמת העולם השנייה, ששימש גם במלחמת העצמאות

מכשיר קשר נישא מק-536
(Handie Talkie)

מכשיר תג"ם נישא מק-300
(Walkie Talkie)

מקמ"ש ת"ג מק-190/מק-191

ערב הלחימה הגיעו מכשירי מק-10 ומק-6 ראשונים

מקמ"ש תג"ם מק-6 (Walkie Talkie)

מכשיר תג"ם נישא מק-10 (Backpack)

הקשר בחת"ם ושריון התבסס על מקמ"ש תג"ם מק-508/מק-608

מ"פ טנקים, סרן (לימים אלוף) יעקב (ג'קי) אבן,
מקים קשר עם מק-508 מצריח טנק שרמן M4A1

מק-508/מק-608

צלם: בוריס כרמי. באדיבות ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון, אוסף במחנה 1, 432/45

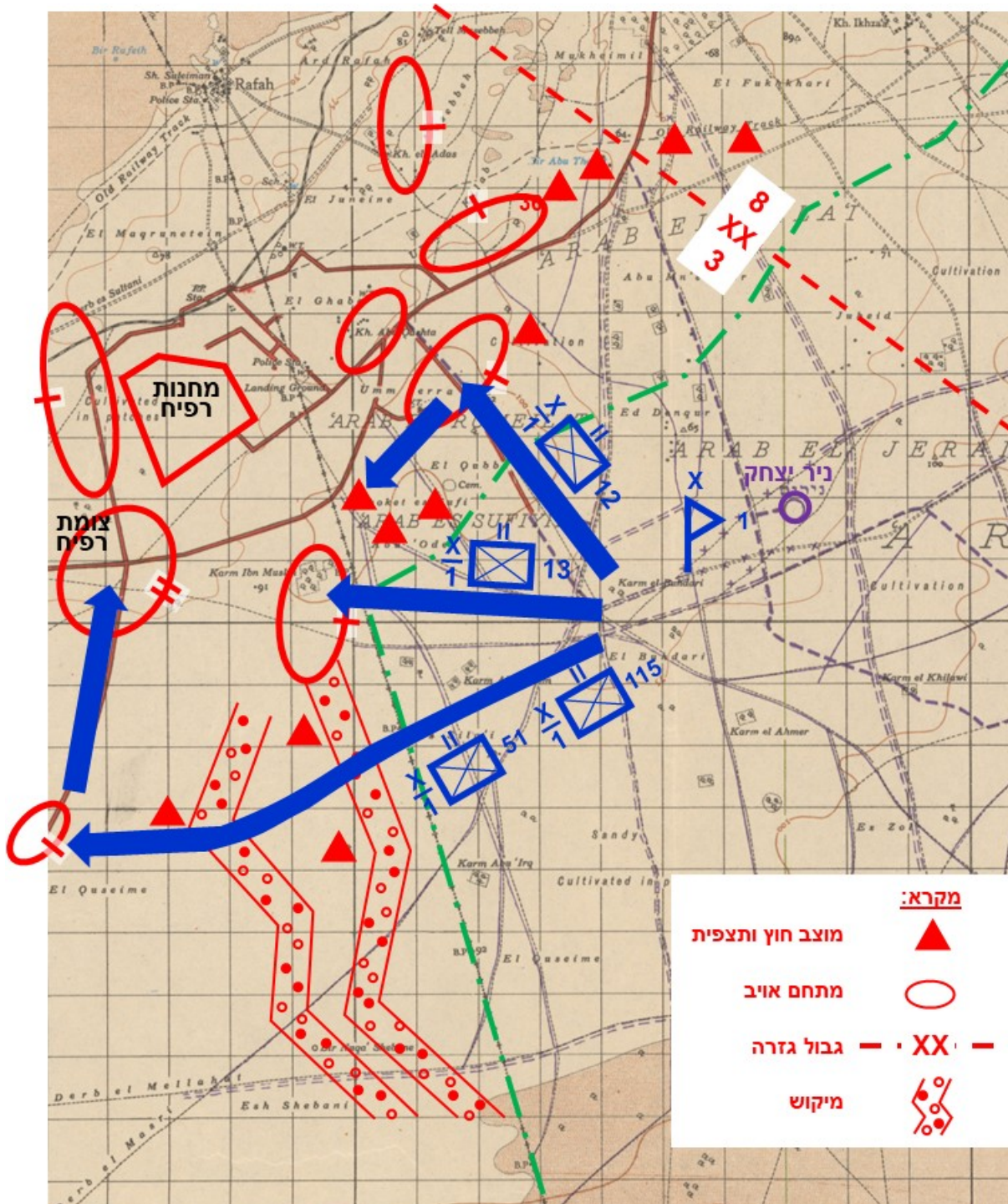

**מפקדת
פלוגה
בתנועה
לילית לקרב
רפיח, עם
מכשירי
מק-10
ומק-6**

באדיבות אוסף התצלומים
הלאומי 120-328D, צלם
לא ידוע

19

הקרב השתבש

● הפגזה ימית מכינה התברר כבלתי יעילה, הפצצה אווירית מכינה התעכבה ובוטלה.

● פלוגות גדוד 12 וגדוד 13 התקשו לזהות את יעדיהם, ספגו אש ארטילרית והתעכבו.

● גדוד 51 וגדוד 115 'נתקעו' בשדה מוקשים לא מוכר תחת אש ארטילרית, מבלי יכולת להתקדם:

■ זחל"ם מג"ד 51 ונ"נ הקס"א נפגעו באש ארטילרית אויב, והגדוד נותר ללא קשר לחטיבה ולסיוע.

◆ טווח מכשירי הקשר הנישאים מק-10 לא איפשר קשר למפקדת החטיבה.

◆ התיווך של האלחוטנית לובה, שהייתה בשדה המוקשים בג'יפ הסמח"ט עם מק-191 ומק-10, הציל את המצב.

● המשמעת הקרבית, הדבקות במשימה ותושיית המפקדים הכריעה, והכוחות ביצעו את משימותיהם.

צבא הגנה לישראל

מפקדת פקוד דרום
לשכת האלוף

6088/217

ניסן תשי"ז

אפר 57

368394 סר"ש שורצברג לובה

הנדון: ציון לשבח.

הנני לציין אותך לשבח על גלוי אומץ לב
בשעת קרב, בזה שבעת מלוי תפקידך כקשרית
על מכונית סגן מפקד החטיבה, שנע עם הכוחות
הדרומיים בתוך שדה מוקשים ללא אפשרות של
היחלצות ועל אף האש הארטילרית, לא עזבת אף
לרגע את מכשיר הקשר, ובר שאפשר לחבורת הפקוד
של מפקד החטיבה להיות בתטונת הקרב בכל עת.

חיים לסקוב - אלוף
אלוף פקוד הדרום

האלחוטנית לובה, שנעה בג'יפ
הסמח"ט, תיווכה בין גדוד 51
למפקדת החטיבה במשך שלוש
שעות, בלילה, לבד בג'יפ, בין
כלי רכב בוערים, כשהיא בשדה
מוקשים ותחת אש ארטילרית,
ובכך הצילה את המצב.

זו תמצית הרוח והאתוס של חיל
הקשר והתקשוב:
"המברק עבור יעבור"

השחר מפציע, קרוב רפיח

באדיבות אוסף התצלומים
הלאומי D328-080, צלם
לא ידוע

טנק שרמן במוצבי רפיח

באדיבות אוסף התצלומים
הלאומי D328-078, צלם
לא ידוע

67

שיחה טלפונית מאת: חטיבה 27

אל: ראש אגם, רמח מבצעים, ראש משמרת מבצעים,
חמל, מדור פעילות דרום, מבצעים אויר

חטיבה 27 הגיעה כבר למרחק 10 ק"מ

מזרחית מאל-עריש.

מקבל השיחה:

רשת הקטא

000000

שעת הקבלה:

010900:

- צומת רפיח נכבשה
- בידי חטיבת גולני.
- נפרצה הדרך לחטיבת
- השריון 27, שהגיעה
- לפאתי אל-עריש.

הרמטכ"ל,
רא"ל משה
דיין, עם
לוחמי גולני
בצומת
רפיח,
שעתיים
לאחר
שנכבשה

באדיבות מערכות

לובה שוורצבורג (בן־דעת)

באדיבות משפחת בן־דעת

- נולדה בשנת 1937 בעיר קובל, פולין (היום – אוקראינה).
- משפחתה נסה לאוזביקסטן עם הכיבוש הרוסי, הוריה נרצחו, ולובה בת השנתיים נמסרה בידי דודתה בת ה־11 לבית יתומים רוסי.
- בתום המלחמה, בשנת 1945, הועברה לבית יתומים יהודי בפולין, הוברחה לברלין ועלתה ארצה במסגרת 'עליית הנוער' בשנת 1948.
- גדלה והתחנכה בקיבוץ חפציבה.
- התגייסה לצה"ל בשנת 1955, עברה קורס אלחוט בבה"ד 7, והוצבה כאלחוטנית בגולני:
 - למדה איתות מורס והפעלת מכשירי קשר מק-190/מק-191.
 - התבלטה ביכולותיה והפכה לאלחוטנית המח"ט.

**חניכה
בקורס
אלחוט
בה"ד 7
(מחנה
גדעונים)**

האלחוטנית לובה מפעילה מק-191 ומק-10 על הג'יפ, חטיבת גולני, 1956

האלחוטנית
לובה
מפעילה
מק-191
ומק-10 על
ג'יפ המח"ט,
חטיבת גולני,
1956

סיום השירות בצה"ל, 1957

באדיבות משפחת בן־דעת

לובה בן־דעת עם קצין קשר ותקשוב ראשי, תא"ל עומר כהן

דיוור מוגן 'גני שרונים', ספטמבר 2025

העמותה להנצחת חיל הקשר והתקשוב

- לתפישת העמותה: הנצחה ומורשת – אחד הם

- מורשת חיל הקשר והתקשוב היא חלק בלתי נפרד מהזהות והאִתּוֹס של החיל:

- המורשת מאפיינת את התרבות, האופי והערכים המנחים את החיילים והמפקדים, לאורם הם מתחנכים

- הנחלת המורשת למשרתים בחיל היא מעשה ההנצחה, החובה לנופלים ולמשפחות

- מרכיב חשוב בעיצוב דמותו וערכיו של חיל הקשר והתקשוב ובהכנתו למבחנים שעוד נכוננו לנו
- העמותה מקיימת פעילות מורשת מגוונת, רציפה ומתמשכת

לזכור את העבר, לחיות את ההווה, להאמין בעתיד

אָבָא קוֹבְנֶר, תש"ח

© העמותה להנצחת חללי חיל הקשר והתקשוב, יהוד'מונוסון, 2026

www.amutakesher.org.il